

ПРАЦЯ

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ЧАСОПИСЬ У БРАЗИЛІЇ

Виходить кожного четверга о 8-ї год. рано.

ВИДАЄ: ВИДАВНИЧА СПІЛКА.

Митрополит гр. Шептицький в дусі предків.

З приводу 30 ліття Його священства.

Коли трийцять літ тому назад теперішній митрополит галицької землі гр. Андрей Шептицький рішався зложити монаші обіti, він більше, ніж коли небудь до цієї хвилі, воскрешував у своїй постаті своїх великих предків, котрих слідами мав пійти. Тими великими предками, що їх лиця у родинній галерії портрети сильніше всіх приманювали до себе молодого новика, не були ані латинські епископи-інфулати, ані особи з генеральськими відзнаками польського королівства; це були фігури в таких же монаших каптурах, як і цей, що Він його саме брав на голову, як шелом до тяжкого подвига в життю; то були львівські владики з роду Шептицьких — Варлаам, Атаназій, Лев.

Щож спонукало нашадка їх пійти й собіж за ними? Блеск іх достойності?

Чар суспільного становища? Чи може перспективи вигідного життя? Все воно могло потягнути кожного, але не молодця з панського роду, з сві-

таку ролю відограти. На це треба було мати або величезні маєтки, бути магнатом, або бути певним панованим над великою масою населення. Завдяки великим маєткам екстериторіальним паном у Польщі під кінець XVI ст. був князь Константин Острожський. На опануванню душ великої маси українського населення будували свою суверенність у Польщі українські владики. Навіть цей факт, що їм не давано сенаторського крісла в польськім соймі, помагав їм. Наслідки серед маси українського населення почуття відрубності від Поляків випливало з релігійних ріжниць і давало церковному гіерархові характер представника цеї відрубності, на стільки ж відсуненне його від сенаторського крісла в польськім соймі було в очах українського народа неначе ствердженнем цего характеру: український владика, не засідаючи на сенаторськім кріслі в польськім соймі, являвся висшим від цего сойму, побіч короля другим сувереном.

Духом признання до виступу в ролях суверенів при опертю на масі українського народа визналися усі три владики з роду Шептицьких в XVIII ст. З ук-

„ПРАЦЯ“

Український просвітно-економічний тижневник у Бразилії.

ПЕРЕДПЛАТА У БРАЗИЛІЇ:

Річно	8\$	піврічно	5\$
Для Галичини	2.50	дол.	
Для України	2.50	дол.	
Для п. Америки	2.50	дол.	
Для Канади	2.50	дол.	
Для Аргентини	6	пез.	

„PRACIA“

Jornal semanal para os Ucranianos no Brazil.
Publica-se em Prudentopolis
às Quintas Feiras.

Дрібні оголошення по 100 рс.
від стиха. Більші по 200 рс. За всяке оголошення платить ся з гори.

PRACIA
Prudentopolis —— Parana

Ми Українці до скошу
В нас є сила Козаців!

Не роздучать нас і море,
Ні межі чужих прав. Гімн ам. Укра.

виступив з енергічним протестом. В Польщі він боронив ревно достоїнства свого клиру аж до цієї хвилі, в котрій міг передати його в оборону сильному австрійському правительству.

При помочі зорганізованого духовенства всі три владики з роду Шептицьких не уставали в праپях над піднесеннем поваги української Церкви, чим сильно причинилися до спинення латинізації й польонізації на українських землях. А щоб у своїх змаганнях мати по своїй стороні римську Столицю, вони вміли приєднувати її для себе свою церковну-політичною діяльністю, зверненою до Сходу. Митрополит Атаназій не в порожнє міряв, мобілізуючи всі сили своєї архієпархії до оборони її на засадах ухвал Замойського Синоду; озвався на це Мазепин сподвижник Пилип Орлик, звертаючись до генерала Езуїтів у Римі з обітницею допомогти в переведенню цілої України на Унію за допомогу зі сторони Римської Столиці в осягненню державної самостійності для України. Задушевні мрії митрополита Атаназія й Пилипа Орлика були певно відомі митрополитові Львові, коли він щоб здобути для своєї Церкви

своїм часі у Львові, історія Варлаамівської друкарні в Уневі — все те доси не розеліджено, а не менше для українського народу важне, ніж його церковні і політичні справи.

I не лиш для будуччини були владики Шептицькі людьми не середні міри; вони дбали і про минуле. Памятки минулого — музеїні бібліотичні — збирали люди з їхокруження натхнені їх духом, Левицькі, Стрілецькі і ін.

Духом великих предків повіяло й на їхнащадка, теперішнього митрополита галицької землі гр. Андрея Шептицького. Одної дніни, коли Він, перед зложенем монаших обітів у хаті своїх батьків, вливався в обличчя владик Варлаама, Атаназія чи Льва, донього промовили їх риси так, як могли промовити до молодця-ідеаліста, обдарованого й малярським хистом, а ще більше, завдяки матери, спосібностю вникання в таємниці малярського пензля. I він рішився пійти слідами їх. I не лиши засів на владичім престолі, але й цілою дотеперішньою діяльністю свою на користь українського народа дав доказ, що вміє широко трудитися в дусі великих предків, зберігаючи так, як

тицьких

Лев.

Щож спонукало нашадка їх пійти й собі за ними? Блеск іх достоїнства? Чар супільного становища? Чи може перспективи вигідного життя? Все воно могло потягнути кожного, але не молодця з панського роду, з своєю покінченим університетським образованням, з виглядами на найкращу карієру в світі. Щоб рішитися вступити в сліди цих предків, яких молодий новик Андрей собі уподобав, треба було відчути в собі їх духа признання до виступу в такій ролі, яка в межах усталеного супільства й державного устрою не була ролею слуги, хочби й найвище поставленого, але ролею самостійного діяча-суверена.

Грати побіч короля ролю другого суверена в польській державі — це була мрія кожного польського шляхтича до упадку Польщі. Не кожому однаке частило

сойму, побіч короля другим сувереном.

Духом признання до виступу в ролях суворенів при опертю ь а масі українського народу визначались усі три владики з роду Шептицьких в XVIII ст. З укр. народом, що давав підставу їх силі, вони мусіли симпатизувати. Щоби його симпатії запевнити собі, мусіли для нього працювати, мусіли з ним і терпіти.

Неначе на прибічну гвардію, опираючися на свій клір, на біле і чорне духовенство, владики Шептицькі про нього в першій лінії подбали. Через Ч. С. В. В. епископ Варлаам дав нову реформу, митрополит Атаназій — організацію в рамках великої провінції. Світському духовенству митрополит Атаназій і Лев дали відповідне образование й піднесли його повагу. Проти польських кливет, кинених на нього після коліївщини, митрополит Лев

могу зі старою...
ці в осягненню державної самостійності для України. Задушевні мрії митрополита Атаназія й Пилипа Орлика були певно відомі митрополитові Львові, коли він щоб здобути для своєї Церкви більше поваги в Австрії, розширяв перед нею горизонти на зазбручанську Україну.

А поза обсягом чисто церковних і церковно-політичних справ владики Шептицькі розвивали діяльність вельми корисну для піднесення українського народу в культурному напрямі. Двір владика Шептицьких у XVIII ст. чекає на свого історика. Історія цего двора буде великою частиною історії української культури й мистецтва. Історія будовання святоюрської катедри владиками Атанасієм і Львом, історія українення її малювилом і різьбою, історія організації при тій капелі і хору співаків, єдиних в

лі, але й цілою дотеперішньою діяльністю сюю на користь українського народу дав доказ, що вміє широко трудитися в дусі великих предків, зберігаючи так, як вони зберігали на своєму найвищому серед українського народу становищи, достойну сувереність дома й на еміграції.

Др Василь Щурат.

ЗІ СВІТА.

ВІЙМОВИЙ СТАН В ГАЛИЧИНІ.

Дня 25. липня минуло 8 літ, як австрійська рада міністрів установила в Галичині віймовий стан. Коли Польща збройною силою заняла Східну Галичину, проголосила, що віймовий стан, установленний Австрією, обовязує далі і він справді обовязує до нині. Поляки його не відчували, бо вони мали і ма-

Кожен думай...

(Конець.)

Поставилось питання руба: Коли ми заложимо таку гуртівню, чи будуть у ній українські вендярі й кооперативи купувати?

Від імені деяких кооператив виступив я й заявив, що кооперативи будуть купувати тільки в гуртівні. Від імені гандлярів виступив п. Фірман, котрий сказав, що так само може забезпечити, що буде робити він, як і інчі, всяке купно лише в українській гуртівні, але... тут повстало велике але! хто буде гарантити, що українські кольоністи так підтримають своїх купців, як купці гуртівню?

Таким чином ми й доплуталися до пана Кожного! Значить увесь рух, усяка можливість нашого матеріального, морального й розумового розвою опинилася у руках пана Кожного.

Значить від того, як Кожний порозуміє свою патріотичну задачу, залежить як найдрібніша якась посада так і найвища наша цінь — воля Вітчини! Зрозуміло?

Бо так: Позичка, яку ми зложили, то є вступ до давання. Це треба собі сказати ясно й без страху. Коли Галичина буде вільна, ми мусимо її дати поміч загоїти свої рани; коли вона буде в ярмі, ми мусимо дати змогу утримати її меч в ірляндській борбі... Вирічеся ми ролі підпори для окрівленої, змученої Матері? Я думаю, що хто хоче виріктися, то досить йому заявити, що на нім не стоїть мілійонів стан; а ми вже будемо знати, з ким маемо до діла.

І такої заяви не треба складати прилюд-

но й у голос: по ділах ми пізнаємо нашого і самі відділимо зерно від піску... А діла будуть як раз у тому болючому питанні, яке поставив на зборах в Дорізоні п. Фірман: хто буде гарантити, що українські кольоністи так підтримають своїх як

купці гуртівні. Можемо наперед сказати: за майже трийцять літ нашого життя в Бразилії ще ні разу не стояло питання нашої солідарності так гостро, як зараз. Тут багато балочки не може бути: з нами чи проти нас? Коли підтримуєш те, що творить наш непроломний мур, ти з нами; коли ти ходиш маївцями, ти проти нас...

Ще ніколи може за весь час української історії слова Франка не дібиралися так до серця й сумління кожного, як тепер. Кожен думай, що на тобі мілійонів стан стоїть. Або думай і твори так, щоб і твоя цеглинка була в нашій громадській будівлі на чужині, або вступись, вирічся, зробись ренегатом, яничаром, підляком.

Бо справді: як можна буде ставити нашу будучість на піску. Як можемо ми сказати, що ми прийдемо зі щедрою поміччю до розпятої Матері, коли ми ту поміч розвіяли з вітром?

Пригадую тут до річи одну мою розмову з п. Муцаком на славнім Вера Гварані. Коли я йому сказав, що ми будемо й мусимо оголошувати всіх, хто ламає нашу карність, то п. Муцак усміхнувся й вимовив таке коротке, а многозначуче речення:

“Можете оголошення віписати й прибити нашим кожному до чола, а вони таки підуть чи то до Холєвича чи до Раймунда”.

Не можу ні сперечатись ні заперечити, поскільки є правдивим осуд п. Муцака.

Але коли він є правдивим виразом фак-

тичного стану річий, то значить питання п. Фірмана мало свою підставу, т. є: сумнів що до гваранців є дійсність!!! А в такому разі п. Кожний мусить подумати й нам сказати: чи можемо ми братись за будівлю чи він нам її легкодушно завалить?

Бо фонди потрібні; а як іх утворити? А як утворила Галичина перед війною, що утримувала школи, бурси, часописі і т. д.? Утворила тим, що кожен у своїй громаді думав, на кім може опертися рідна справа. Не мали ми там, не маємо й тут: ачі великіх промисловців, ані фабрикантів, ані дідичів, — взагалі капіталіст між Українцями — то зелений пес. Значить, тільки сотики кожного, зложені розумно й у порядку, можуть поставити високий храм нашій незалежності.

В нас тут є ріжні болючі питання до рішення, але я тільки взяв школу й гандель. Про інчі будемо говорити другим разом... Тепер підведемо рахунок вище сказаному. Отже так:

1) **Загальна освіта.** Її можна буде перевести тільки при помочі якогось осередка, заосмотренного в грошеві засоби... Таким осередком може бути гуртівня. До такої гуртівні силою солідарності мусить стікати зарібки з гандлю, котрі тепер розбиваються поміж ріжними купцями; (ті купці є всі до одного нам чужі; а деякі й ворожі).

2) **Освіта середна й вища.** Було вже раніше згадано, що ми не маємо капіталістів, котрі попирали наші громадські просвітні інституції, як не маємо поодиноких осіб, щоб могли висилати своїх дітей до гімназій чи взагалі до міських шкіл.

Або бував так; чоловік би й післав, та не має за що, хоч і баче, що дитина здібна; другий має, а не хоче, хоч також має

здібних дітей; третій і має за що й хоче вислати, але діти нездібні... І кількож то між нами найдеться, щоб мав і грошей й охоту і діти здібні? Поки що не бачимо ні одного!

Значить, коли ми зарухались тепер із „Союзом“, а „Союз“ має цікавитись освітою, то цілком природна річ, що кожен учитель може показати на кольонії здібніших дітей. От для таких дітей і даймо дорогу... А дорога може бути дана тільки в той спосіб, що в місті буде наша бурса. Тільки при допомозі бурси можна буде процідити наше підростаюче покоління; винайти в нім, що здібне до творчої праці і дати йому широкий шлях до діяльності... Аж то буде наша основа... (Далека вона, але щож зробимо, коли ми досі так солодко спали?)

Але хто ж буде утримувати й вести бурсу? Та інтелігентних сил нам не бракує! Бракує грошей. І ми знов приходимо до попереднього: Коли кожен буде підтримувати своїх купців; коли купці будуть гарантовані, що товари в українських купців не будуть лежати, а Українці не будуть іти до ляків — тоді і бурса буде мати свого господаря, котрому не треба буде замітати вулиці в Кутиби, аби втриматись при житті. (Значить це питання приходить свободно до кожного і ніхто не може сказати: „То мене не обходить; мені сі хоче післати Романа, то й полижу“!).

Виникає питання: а що як свої будуть дерти, як то не раз нарікалося? Думаю, що гуртівня може оголошувати ціни купна, які зробить на фабриках; такі ціни можуть бути виставлені у філіях, де кожен може перечитати й знати, по чому що куплено.. А нарешті, коли у якім місці котрий купець хотів злі вживати фірмою „Союзу“

ють повну свободу. Вони сходяться на вічі, основують нові товариства, уряд не інтернує нікого з Поляків, і не закриває польських товариств. Так отже під тягарем вимкового стану терпіли тільки Українці і Жиди. Бо сей вимковий стан був бичем в руках старостів і жандармів. Вистарчил деянуція, щоб когось інтернувати, конфінувати, закрити товариство, завісити видавництво газети і т. д. От недавно в Добромулі конфіновано 12 Українців і закрито всі товариства, покликаючись на вимковий стан.

Про вимковий стан в Галичині писалось у всіх європейських газетах які висмівали Польщу за те, що придержується вимкового стану, впровадженого ще розпорядком австрійського цісаря. Се спонукало польський сойм ухвалити закон, яким зноситься вимковий стан. Той закон заче обовязувати, коли буде оповіщений в дневник у державних законів.

КРОВАВИЙ СТАН В ПОЗНАНЩИНІ

Страйк рільничих робітників в Познанщині насильно зліквідовано. Загострена ситуація панує ще досі в повіті Мендзиховськім, де проти поліції виступили узброєні робітники, яких військо розігнало силою. Взагалі страйк був обняв 600 дворів.

НАПАД НА ПОЇЗД.

На лінії Львів-Краків невідомі опришки напали на товарний поїзд і ограбили дві скрині товарів, після чого повтікали. Поліції не удалося однак відшукати злодіїв.

НЕЗДАЧНИЙ ЗАМАХ НА ТРОЦЬКОГО НА УКРАЇНІ

Бесарабська газета „Наше Слово“ на підставі інформацій, які утримано з Києва, повідомляє:

„В перших днях липня Троцький робив велику мандрівку по Україні. Після виїзду його з Києва до Одеси повстанці умовилися

для голодуючих“, — і наказав пустити маршрутний поїзд першим а свій слідом за ним.

Таким чином, завдяки неперебаченому випадокви, повстанці підірвали поїзд з харчами...

Поїзд Троцького, який ішов на віддалі верст від маршрутного, при перших згуках вибуху був зупинений і батальон „чекістів“, котрій усе супроводить Троцького, розсипався лавою навколо всього поїзду, та приготовився охороняти священу особу червоного „Главковерха“.

Однаке, стрілянини не було, бо повстанці, переконавши, що їх плян зманований, негайно заховались.

ПОШЕСТИ В ЕВРОПІ.

В Греції вибухла епідемія холери і азійської чуми. Також в Румунії з'явилось богато випадків сеї епідемії. В Безарабії занотовано кілька нових занедужань чумою.

В Кишиневі панує тиф.

Холера в Румунії.

В Молдавії занотовано кілька випадків холери. З Чернівець доносять, що в Новоселцях на Буковині занедужало на холеру кілька осіб.

Новінь паперових грошей в Австрії

В Австрії є тепер понад 600 міліардів (біліонів) корон.

З уваги, що тепер дають 60,000 австрійських корон за одного американського долара, то цілий той „джонк“ вартував би 10 міліонів доларів, якби його хотів купити.

Недостача опалу у Відні

У Відні замітна велика недостача вугля і дерева. Бідне населення опалює печі паперовими кулями, які виробляються із газетного паперу намоченого у воді збитого в масу і висушеного.

залишили 19,922,000 тон зерна на хліб, або ж 4,352,000 тон менше як Росія потребує. Облічують що чистого жнива буде сего року 5,000,000 до 12,000,000 тон більше як торік, так що коли навіть справдяється найнищі облічення, Росія зможе себе сама прогодувати і селяни матимуть досить зерна, щоб засіяти більше поля слідуючого жнива.

Страти Франції у воєнній флоті

Французький воєнний корабель, треднот „Франс“ потонув наслідком випадку.

Через ту страту сила Французької флоти зменшилась і тепер вже дорівнює силі італійської флоти.

Большевики висилають з Росії учених і письменників

Большевицький „уряд“ заче відставляти 200 російських учених і письменників, котрі не підпирають большевизму, до границі.

Большевики засилають соціалістів-революціонерів на острови перед ледів

— Большевики засилають соціалістів революціонерів на остров Нову Землю на Північному Ледоватому океані, куди навіть царі нікого не засилали.

Заповідають великий голод в Росії

Французькі часописи подають вісти з Росії, які сповіщають, що сьогорічна зима буде найтяжча для міст в Росії.

Ненависть до большевицтва серед народу зростає і він не хоче большевикам давати хліба. За кожду мірку зерна прийдеться большевикам зводити щораз тяжшу боротьбу із селянами. Наслідок буде такий, що в містах в зимі буде великий голод.

Большевики мобілізують новобрашців

Большевицький „уряд“ оголосив урядово мобілізацію новобра-

вітське повстання. Міста Псков, Гдов і Борхов находяться у воєнному стані. Від половини липня відбуваються сутечки червоних військ із повстанцями. Недалеко Пскова совітський уряд концентрує війська для здавлення повстання. Невдоволення серед населення скріплюють голод, неврожай і високі податки.

КРАДІЖ У ЦЕРКВІ В ГАЛИЧИНІ.

Дня 27. липня вночі в Колипци коло Стебника закрався злодій до церкви і забрав золоту чашу. Частину св. Дарів зів, а частину висипав на цвинтарі. Марками, які були в касі зігнорував і залишив їх. Золоту чашу покраяв на шматки і хотів продати Жидам у Дробичи, але поліція арештували його. Слідство виказало що злодій називається Сташек і є здемобілізованим польським живніром. Сташек призвався, недавно укрив у Анни Ших 30.000 мп. і що мав колись спільніків, які тепер перебувають під ключем.

З голодової трагедії в Росії.

Комісія для досліду над голодом в Росії оголосила звіт своїх спостережень, які нотують 300 випадків людожерства. Один молодий парубок призвався, що замордував 16 осіб, щоби прокормити себе з родиною. Страшного злочину убийства і людожерства допускається навіть молоді дівчата, щоби тим способом ратувати себе від голодової смерті. Совітський уряд перестав карати людожерів бо обдурені селяні самі виконують самосуд убиваючи їх.

польський жандарм злочинцем

В Томашові жандарм Леон Тарань замордував тамошнього мешканця в цінах рабункових і втік до Кракова, де його арештовано. При ньому найдено великі суми польсько-німецької і американської валюти, які переплатили за кордон.

Бесарабська газета „Наше Слово“ на підставі інформацій, які утримано з Києва, повідомляє:

„В перших днях липня Троцький робив велику мандрівку по Україні. Після виїзду його з Києва до Одеси повстанці умовилися підірвати зелізничний шлях між Бірзулою та Роздільною.

Пірокслінові шашки закладено в двох місцях на віддалі 200 сажнів одна від другої.

Вибух зелізничного тору був бістався під час проїзду поїзду Троцького коло 5 години вечір.

Однак, пляни повстанців несподівано розбились. Прибувші до Бірзули, Троцький виступив на мітинг, який улаштовували зелізничні робітники.

Довідавшись потім, що на стації стоїть маршрутний поїзд з „проподатком“ та харчами для Одеси, Троцький заявив:

„В першу чергу все мусить іти

та кличем „свій до свого“, то на те є ліки: закладати кооперативи.

То будуть громозводи, які не одного загонистого приведуть до памяти.

3) Закупно землі. Аж кричить заложити парцеляційний банк, котрий би закуповував землі, а потім продавав своїм, не деручи з нього десяту шкіру. Підростає нове покоління... де воно піде? Воно піде до спекулянтів в руки. Воно піде платити, перевлачувати, стогнати, журитися, але з рабського стану не вилізе. Це ні для кого не тайна, що богачі закупили великі простори землі по 200 міля шакер: обмір вийшов по 30 міля; а тепер продають від 60 міля до гори за шакер. Думав ти, брате Кожний, над цим? Коли не думав, то перечитай, та подумай! А про поратунок як тобі окажу: він находитися в гуртівні!

Коли ти, брате Кожен, не будеш волочитися по чужих, то твій гріш останеться у рідній інституції; коли та інституція обійме 60 тисяч Українців, то вона в оден рік стане на ноги; а коли вона буде міцна, то з неї не так уже тяжко буде відложить дещо на засновання банку; а той банк постарається закупити вигідно в уряді землі, на котрій твої діти найдуть свій притулок і кусок хліба.

4) Попілшення в господарстві. Коли я, привикший з дитячих літ працювати машинами, подивлюся на ою смердячу бугерську господарку, яку наші люди провадять тут, то часом аж плакати хочеться. А ще, коли погляну, як завели Італіяни в С. Павльо, де майже ніхто не знає, з котрого кінця за фойс братися, то й на стіну подерся!... Де тут богатії, коли треба руками наробыти, а потім чося з тої праці наголувати!

ча вугілля, опалює печі паперовими кулями, які виробляються із газетного паперу намоченого у воді збитого в масу і висушеного.

Холера в Букарешті

В Букарешті занотовано кілька випадків холери.

Сегорічні жнива в Росії.

По вістям одержаним Департаментом Хліборобства в Вашингтоні Росія матиме після сегорічних жнив досить харчових запасів для того, щоб в слідуючім році прокормитись самій без посторонньої допомоги. З окрема добрий урожай понад Волгою, в тих сторонах, які звичайно дають надвишку збіжжа іде саме торічна посуха недобір спричинили тяжкий голод. Горічні жнива (1921) після відлучення зерна на засів і пашні для худоби

Большевики мобілізують новобрачів

Большевицький „уряд“ оголосив урядово мобілізацію новобрачців, уроджених в 1901 році.

Новий диктатор Донецького басейну.

З Москви доносять, що Совіті назначили Сиро сколотова диктатором Донецького басейну. Новоіменований диктатор, старий комуніст, по знанню рудокоп, був в останніх часах товаришем комісаря труду.

Він відомий також з того, що належав до членів екатеринбурського ісполку, що розстріляв царську рідину.

Повстання в псковській губернії.

„Ізвестія“ доносять, що в псковській губернії вибухло протисо-

до Krakova, де його відмінно. При цьому найдено великі суми польсько німецької і американської валюти та перепустку за кордон, яку він дістав при помочі покутних посередників за 300.000 mil.

Саранча в Росії.

В Губерніях оренбурській, тамбурській, самарській і донській появилася саранча, яка винищує всі засіви. Саранча великими стадами переноситься і до інших губерній.

ПЕРЕТОПЛЮВАННЯ ЦЕРКОВНИХ ДОРОГОЦІННОСТЕЙ.

Большевицька „Правда“ пише, що в лябораторіях для топлення золота в Єкатеринбурзі пеплюють в приспішенні темпі церковні скарби на золоті штаби. Протягом останніх 10 днів лябораторії випустили цих штаб загаль-

коріння трохи глибше, ніж то на перший погляд здається. Лях, москаль, румун, то вже просто галапаси на хорім тілі; то є воші, які нападають того, хто не вміє чи не хоче чисто коло себе ходити... Наша хорoba є в минулім: це брак волі, брак зу-

сипля, брак примусу на себе. Ми можемо або могли назвати свій край: „Країна теплої печі“. Збруч тут не грає великої ролі: чи в Галичині чи на Великій Україні піч має надзвичайний епіліпс наше родинне, а тим самим і громадянське життя. Запхаетесь чоловік на піч з усією родиною, приплюсне животом до горячої черіні, і забув увесь світ! Що робили на Україні довгими зимовими вечерами? Лежали на печі!

Ще в Галичині, то сяк-так рухались, бо голод примушував; було тісніше треба було шукати простір. А до того ще й інтелігенція турбувалася, стягала трохи що не за ноги та волочила до читальні. На Великій Україні пропадало річно не менше, як п'ять місяців! Хліба було досить; інтелігенція була відірвана від народу; піячила, грава в карти. Читальні нікому й не снились. Ми спали ведмежим сном!

Звичайно лягали в 5-6 годині вечером, а вставали десь коло 8-ї рано. Всього 14 до 15 годин на печі! А мозок? А розвій до того, що твердить правильні думки, що ви-творює багатство? Також спав! І дійсно, віще слоно Шевченка сказали правду: „Приспать лукаві і в огні її окрадену збудять“.

Прийшла історія і застала нас у просі: тягне нас до життя, а ми вертаємося на піч. А в такім разі історія заговорила інакше: бе по потилиці, забирає лахи з хати, Коли хто хорій, то очевидно він десь на гонить худобу з подвіря, згортає з печі й бавився хороби. і наша хорoba, котра ко- саме історичне письмо; завсідить панщину, сить наш нард у ріднім краю, має свої гонить насильно до роботи, не дає дров —

Українська патріотична піч.

(Конець).

Значить ті комірчини, що є в мозку, не то, що не розвивались, а замирали; люди на робились просто сонним бидлом!

І ось приходять японці, захоплюють край, вводять свої закони, бедуться до використування богатства. (А край пишний: під боком море, лагідний клімат, в горах ріжні мінерали, лісові богатства). Добираються і до шкіри корейця. Іди до роботи! „Мені не хочеться.“ „А закони?“ А що мені по твоїх законах? „Рухайся, бо буде зло! Проти очі!“ Кореець солодко потягається і позіхає на весь рот. Бах! бех! по хребті! „Ратуйте! Цівілізований сьвіте, дети!“ Мені кривда діється! „Опиши мені свою кривду, каже світ „Опиши? Га? Але я не мав часу навчитися писати: я спав, не вмію інформувати про кривди“. „А звідки я буду знати про них? Японець щедро спілкує інформаціями, що ти суто щасливий під його опікою. Докажи, що то брехня“. „Тож кажу, що писати не вмію, а грошей не маю, щоб кого наймити“ „Як, гроший не маєш? Тож японці стільки вивозять золота з твоїх гір, стільки лісу, збіжа?“ „Я, я незнаю, — я спав“. Ну, то не мені тебе будити. Спи далі, поки японець не винищить і останнього з твого ледачого роду“.

II

Перенесім тепер ту саму справу і з тими самими законами на наш рідний гоунт. Коли хто хорій, то очевидно він десь на гонить худобу з подвіря, згортає з печі й бавився хороби. і наша хорoba, котра ко-

ної ваги 160 пудів. Праця в лябораторіях триває без перерви день і ніч.

З Бразилії.

Читайте „Люд“!

Два роки тому їхав до Галичини відвідувати свого батька американський горожанин др. Сіменс Сіменович з Шікаго з своєю жінкою Американкою, яка вперше відвідувала Європу. На польській границі забрали польські власті в його жінки шнурок перел, куплених в Римі, тай ще намагалися здерти з її руки цінний плятіновий годинник з брилянтами. Це один зразок польської законності.

Недавно їздила до Польщі в гостину бразилійська горожанка з П. Гросса з своїм чоловіком теж Бразилійцем. На границі її роздягнули до гола, відібрали всі гроші і переміняли на польську „валюту“, при чому кільканадцять тисяч пропало. Не помогли ніякі протести, що вона піддана чужої державі і що такої дикості не допускають навіть на Гонолюлю. З нею їхала друга пані, піддана Зл. Держав Америки, котра обурилася на дике поведення Поляків і не хотіла дати себе роздягнути. Тоді дама, що здирала з неї одяг, у відповідь на її протест вимірила її цілою силою удар в лиці. Це другий зразок польської культурності.

З Ітайополіс в С. Катарина один пильний читач „Люду“, Поляк, начитався про рай в Польщі, по продав усе гірко запрацьоване добро і з запасом 40 тисяч мільрейсів пустився повний надій до царства Пілсудського. Не минуло й пів року і обманений брехливим „Людом“ і польськими несовісними конзулями патріот остався без вентиля і його приятелі з Ітайополіс мусили зложитися йому на корабельну карту, щоб він міг визволитися з раю у „вільній Польщі“ і остерігти других приятелів з Бразилії перед брехнями „Люду“.

Це третій зразок польського по-

польським рабівникам приписані суми, ба навіть з власної волі по платили зверху приписаних сум, що в слід за тим польська марка пішла незвичайно в гору. Не треба було ждати довго на підтвердження правдомовності „Люду“, бо тільки два місяці. Тоді за мільрейса платилося по 400—450 пол. марок, сьогодня платиться вже тисячу. Так принаймні почується в часописах. І якже не вірити „Людові“? ...

Свого часу писав в „Люді“ якийсь пан Поломські (з Марса), що він читає „Працю“ хіба на те, щоб з неї дізнатися, „як в Польщі не є“. Він мабуть попереставляв назви і „Працю“ поставив замість „Люду“. Як так, то ми признаємо йому вповні рацію. Ми хотіли були почати пропаганду за бойкотуванням цеї куритибської помийниці нашими земляками. Але прийшли до заключення, що тим зробили ми нашому загалові велику шкоду. Ми навпаки сьогодня поручаємо нашим землякам „Люд“ як найгорячійше. Нехай кождий його читає пильно і має заєдно на тямці це, що усе, що „Люд“ про Польщу пише, мається якраз на відворіт. А щоб про це перевірятися, вистарчить взяти в руки польські газети з Krakova чи з Varшави. Бо славетні редактори „Люду“ впали на геніальний спосіб редактування газети: вони беруть європейські польські газети і все переписують з них на відворіт, все в них ницюють. Спосіб вправді гідний опатентовання. І коли

ви знаєте цей секрет редактування „Люду“, тоді нам не лишається нічого іншого, тільки поручити вам горячо читання цеї одинокої у світі часописи в роді газети Marka Twaina. Бо тоді ви не зробите дурниці так, як зробило її чимало Поляків з Бразилії і Півн. Америки, котрі або „Люду“ не читали, або не знали секрету його редактування і поїхали шукати щастя у славнім на цілий світ царстві Пілсудського. Отже читайте „Люд“! Читайте його ви, пане Поломський, і ті, котрі тужите за царством Пілсудського.

Що „Люд“ є правдомовний і

„Люд“ таки правду пише, але — на відворіт.

Або і се:

Пише „Люд“, що „Праця“ почала виступати проти Поляків дієвно з приїздом Ексц. Митрополита та п. проф. П. Карманського. Ми не будемо сперечатися, що так, або ні. Віримо, що кождий читач „Праці“ (кромі засліплених „Люду“), переглянувши по передні річки, переконається і справдить, що „Праця“ від початку пише про всі зделка ляцькі і їх остро пятнє не рік і не два, а цілих дев'ять літ.

І ми каємося, що назвали не раз „Люд“ брехливим, бо не знали, що падри Лазаристи все правду пишуть, тільки правду переницьовану. Ся правда вже й опатентована редакцією „Газети Польської“ назвою каналів.

До вильосованих!

Капітан Іван Дурский Сільва, голова Комітету Побору Військового у Прудентополі, повідомляє всіх вильосованих з класи 1901, після спису поіменного, який вже був оголошений у часописах «Município» і «Prelo» з дня 31. серпня і 7. вересня с. р., щоби ті зголосилися до цього Комітету в цілі одержання посвідок представлення. Буде уважатися за непослушного правам, підлягаючого карам та процесованого кримінально після теперішніх прав — кождий, що того не учинить.

Повинні отже всі вильосовані з класи 1901 (т. є. уроджені в році 1901), мешкаючи у муніципію Прудентопольськім, ставитися докончено у тім Комітеті до дня 30. цвітня слідуючого року.

Молодці у віці 21 року! Постараїтесь довідатись чи зісталисьте записані і вильосовані до служби військової — сповняючи при цьому свій обов'язок ставлячися або записуючись.

Будьте добрими горожанами — сповніть вашу повинність зглядом Вітчини, якщо хочете статися гідними її синами і заслужити на шляхетні і зідні честі, насліду добрих

всяку комунікацію між Прудентополем і залізницею. Другою причиною, не менш важною, є се, що дотичні чинники замало старань покладають, щоб сю дорогу, котрою денно десятки тяжких фір переходить, як-так направити. А податки для бідних каросників солоні! Нема то, як приходять нові вибори: тоді все обіщається. І нам обіцяли аж три рази почту в тижні і дороги понаправляти і всяке інше добро, коли треба було підпори, а минули вибори — минуло і обіянне „добро“. Мовляв, тішся тим, що маєш, коли другого не посідаєш ...

Минувшої неділі прибула до Бразилії місяця японська, промисловово-гандлева.

Помершого князя д'Еи минувшого місяця відвезено до Європи.

Минувшої неділі серед найбільшого торжества закінчено конгрес евхаристийний в Ріо.

Пишуть, що в Порто Алєре умерла одна невіста, що мала 106 років.

Вісти з „Укр. Союза в Бразилії“

Конституючі збори в Едвардо Шавес, Коронель Борман і Тіре.

Минувших літ існувало в тих лініях товариство „Шкільний Союз“. Дня 1. вересня Вп. п. Василь Угрин скликав нові збори. По виясненню статуту і цілі „Укр. Союзу“, рішено замінити спов. Ш. Союз на філію Укр. Союзу в Бразилії. Членів вписалось в числі 38. Вибрано відділ в такім складі: Войтко Навроцький голова, Іван Михайлишин заст. голови, Павло Слющинський секретар, Петро Михайлишин касіер, Олекса Михайлишин і Григорій Діткун виділові, Антін Роган і Іван Мельніцький контролери.

Присутні рішили всіма силами приєднувати нових членів.

бро із запасом 40 тисяч сів пустився повний надій до царства Пілсудського. Не минуло й пів року і обманений брехливим „Людом і польськими несовісними конзулями патріот остався без вентина і його приятелі з Ітайополіс мусіли зложитися йому на корабельну карту, щоб він міг визволитися з раю у „вільній Польщі“ і остерігти других приятелів з Бразилії перед брехнями „Люду“.

Це третій зразок польського розбою.

Подібне мігби росказати п. Возняк з Іраті, вчитель Поляк з Понта Гросса, п. Сикула з Пальмейри і багато других ревних польських патріотів. Одному з них підсунули в Гданську фальшиві гроші, другого ограбили і зробили більшевиком та замкнули, щоб він не міг доходити свого права на грабіжниках і так далі в нескінченість.

Недавно писав „Люд“ що данина (читай рабунок на гладкій дорозі) в Польщі пішла дуже гладко, що всі добровільно зложили

ка Гваїна. Во тоді він дурниці так, як зробило її чимало Поляків з Бразилії і Півн. Америки, котрі або „Люду“ не читали, або не знали секрету його редакції і поїхали шукати щастя у славнім на цілий світ царстві Пілсудського. Отже читайте „Люд“! Читайте його ви, пане Поломський, і ті, котрі тужите за царством Пілсудського.

Що „Люд“ є правдомовний і вас не обмане, то ми вам гарантуємо, наколи тільки будете такого читати і розуміти, як ми тут подали. А от в посліднім числі „Люд“ знова вирвався з такою „правдою“ і каже, що Польща для нас дуже добра, бо дає нам, Українцям, „широку автономію“. То значить: читаючи на відворіт, ми розуміємо, що Польща зовсім недобра для нас і не дає нам наявіть „найвузьої“ автономії. А коли хочете се справдити, возьміть до рук старокраїві часописі, украйнські і польські, а побачите, що

Молодці у віці 21 року! Постаряється довідатись чи зісталисьте записані і вильсовані до служби військової — сповняючи при тім свій обовязок ставлячися або записуючись.

Будьте добрими горожанами — сповніть вашу повинність зглядом Вітчини, якщо хочете статися гідними її синами і заслужити на шляхотну і гідну честі називу добрих патріотів.

Іван Дурский Сільва,
Президент Комітету.

тко Навроцький голова, Іван Михайликін заст. голови, Павло Слющинський секретар, Петро Михайликін касієр, Олекса Михайликін і Григорій Діткун виділові, Антін Роган і Іван Мельніцький контролери.

Присутні рішили всіма силами приєднувати нових членів.

— «—

Дня 28. серпня збулись збори на лінії Сетембрі, які скликав делегат У. С. в Бр. п. В. Угрин в ціли засновання філії Укр. Союзу.

З присутніх вписалось в члени в числі 30. Вибрано виділ в такім складі: голова Василь Михайликін, заст. гол. Евстахій Дволятка, секретар Петро Мельніцький, касієр Олекса Діткун, виділові: Василь Угрин і Іван Михайликін, контролери: Нікола Кравчук і Павло Корчак.

— :

До Прудентонтоя вже від дово-
шого часу почта приходить тільки
раз в тижні. Головною причиною
сего є лиха дорога, яка утруднює

зробити піч теплою! Зле! Ідь, Грицю, до силали нас до дому, до нашої дорогої пе-
тари, до тих великих панів, — може чи! Ідім швидче!

А жидкам з москалями як раз того й треба було: коли ти кинув зброю і заліз аж на піч, то ти вже наш! Від свого сонного уряду ти сковаєшся, бо він так само залізе на піч і шукати тебе не буде; але від нас ти сковаєшся хіба під землю!

Не знаю, чи так думали наші брати в ріднім краю. Але мусіли так думати. Та як вони гірко помилилися в своїх думках! Одно сказали би правдиво: ми крові від крові їх кістка від кости; а значить у тій крові ми занесли баження і нахил по теплій печі.

Правда, ми тут печей не маємо; ми замінили піч шимароном, але то не робить ріжгріє з середини... А результат той самий: ми винайшли щобудь, аби не книжка, аби не думання, аби не розвиваючи мозок! Колиб наші браття, які гинуть з голоду, силою чуда перелетіли сюди і подивилися на наші „дорібки“, вони б здивувались. Вони запитали: „де ваше богатство зібране за 30 літ? Ми ждемо, що ви нас заступите, що ви нам поможете, а ви такі тут за 30 літ, які були й за три роки!“ Шоб ми могли сказати? Хіба тільки одно: „наше богатство за 30 літ пішло туди, куди пішо ваше за тисячу літ: його забрали ті, хто має розум не вихованій на теплій печі за теплим шимароном! Колиб тут не тіж, з високо розвиненим розумом, то ми б погинули з голоду в ті роки, коли нас відвідала лиш та саранча“...

Це страшна й болюча правда. Правда, що від нас ждуть помочі й відплати за кривди, але також правда, що ми не оправдуємо надій, які на нас покладають. Бо до сього часу ми ще не жили; тільки збирались жити. Ми ще тільки спустили ноги з печі на притічок, що позіхаємо, чухаємо

засмакували піч шимароном, то цілком нічого не міньє: ледарство розуму завше має один вигляд — муки для того, хто його хоче. Ріжниця лише в тім, що одних вони досягне раніше, а других пізніше.

В. Куц.

Коли хочете дати доказ свого патріотизму, впишіться до „Укр. Союзу“!

Паріжа, до тих великих панів, — може змилуються, поможуть вигнати всяку навальну, та вратують нам нашу піч.

Поїхав Гриць, а піч за ним. Всунули украйнські гриці в Паріжі свої ноги в золото, замість проса, та й заснули праведним сном. А вони спали, то поляки виторгували собі за п'ять мілійонів право виходжувати печі галицьким сонним грицям. Деж було нашим грицям у Паріжі політику вести, коли вони мали три міліарди золотом? Коли в теплім пресі добре спиться, то в золоті тим паче! — Тим часом Україна зібрала до півтора міліона війська, свого, рідного, українського. Але занюхали жилки, що то їм буде зло, й прийшли до нашого війська. „Слухайте, товариши, ви тут у Києві мерзнете, а дома у вас-і-і-ах, як тепло на печі. Ну чого ви тут не бачили? Тут самі буржуї! Ну-у! Ви їх будете бороти? Ну? А хто буде боронити вас? Ну? А там дома піч і Гапка на печі! Ну? — А правду товариш Сруль каже: кидаймо зерсю, йдім до дому! Чого ми тут не бачили?

У всій історії людства не можна найти приміру, щоб пару пархатих жидиків могли розагітувати півтора мілійонову армію; щоб та армія кинула зброю в критичну хвилю і лишила рідну справу на поталу жидам! Москя! А причиною була наша історична пі: з одної сторони самі наши власті спали сном на печі й не перевішали всяку зволос, которую підсилали Троцькі з Москви; з другої сторони заснічений гнилим повітрем печі мозок не в силі був р'внятися зі звичним жidівським розумом; а з третьої сторони благодатний ґрунт: та жидки по-

все, що заздалегідь дало ногам знати, не дожидаючись, поки стягнуть з печі — все опинилось поза границями рідного краю. Одні раніше, другі пізніше. Ми належимо до тих, що раніше вибралися. І ті, котрих голод зігнав з печі, умираючи десь під тином, з ротом набитим глиною, лайніаками чи іншим паскудством, — можливо, що воно думають про нас:

„Там десь є вони, кров від крові нашої, кістка від кости. Наші муки, наші ридання перейдуть океані, дійдуть до них. Вони, ті за морем, будуть і нашими mestниками і нашими заступниками, щоб колись оживити цю політу нашою кровю рідну землю. Ми будемо тінями над кими літати та будемо учити їх, щоб не пильнували теплої печі, а холодної твердої науки: вона їх уразу, наука, розвій розуму, і вони будуть гіднішими, щоб заселяти ці роскішні, бо-

УКРАЇНСЬКА ТОРГОВЕЛЬНА СПІЛКА ODRECKYI — KOZAKEVICH

ІРАТИ — ПАРАНА

ПОРУЧАЄМО усім Українцям в Іраті і подальших околиць товари нашого склепу, який є завсідги заоштотрений в ріжнородні фасанди, Seccos e Molhados, заліза, начине кухонне і прочі знаряди рільничі.

СКУПОВУСМО ГЕРВУ, ВІСК, МІД, і інші продукта колюніальні.

Випродаж гуртовна і детайлічна.

Для пп. Каросників кукурузи і січки не брак!

ODRECKYI & KOZAKEVYCH

Iraty — Адреса телеграфічна „Kozak“ — Paranà

Федір Шнайдер

— в Портон —

подає до відома пп. Кольоністів, що його

ФАБРИКА ОЛІЮ

купує насінє лену і конопель, як також прядиво лінняне і конопельне. Одно кільо насіння з лену платить по 400 рейсів; насінє конопель по 500 рейсів. Прядиво чисте 1 кільо 1\$300 і більше.

Підіть:

Theodor Schneider
Portão Paraná

Або через посередництво Григорія Тадри — Портон.

Одинока українська фабрика цукорків ІВАНА КУТНОГО

CURITYBA — MARTINS AFFONSO № 6.

Виробляє ріжнородні цукорки ріжного смаку і зовнішньої форми.

Досі у Паані не було української фабрики цукорків а коли она істнує від двох місяців спішіть з замовленнями! По цукорки пішать і голосітіся до ІВАНА КУТНОГО в Куритібі.

Cirurgião — Dentista

DE MIRIO

ФАБРИКА КАВИ

НАЙБІЛЬШИЙ СКЛЕП ВАСИЛЯ ВОИТОВИЧА

у Прудентополі

Містить усікі найпотрібніші знаряди господарські — рільничі, як також ріжного роду матерій, від найдештих до найдорозших: касеміри, чисто вовняні пали, готові убрая, коци, полотнища, хустки, стяжки, капелюхи соломяні нитки до шиття, вишивання і ручних горбіт, зимові шалі, парфуми, парфумоване мило, скло, начине кухонне, залізо, машини до шиття, порох, шріт, фугети, славна паста «фаворіта», шнурівки, книжки, та прибори шкільні.

Напитки краєві і заграницяні.

На складі завсідги: хміль, олій до фарб, сувічки стеаринові, а подостатком муки найліпших марок, соли меленої, грубої і рефінованої столової, нафта, тютюн, риж, цукор, фарина кукурузяна і мандаркова, фасолі, кава палена і зернятами, чай з Індії.

Скуповую на більшу скалю герву і інші продукта колюніальні.

Wasilio Waitovycz
Prudentopolis Paraná

СКЛЕП НИКИТИ ДОНЯКА

в місті Іраті

є знаний усім, так в Іраті як і з подальших околиць зі свого великого склепу, який отворив ще в р. 1908 у великім муріваним домі враз з пристроями для подорожуючих до Прудентополя і звідтам до Іраті. Кожий, хто заїде у його дім, знайде вигідну обслугу, як також зможе набути у склепі усе, що йому потрібне до ужитку домашнього і рільничого.

Купую герву-мате і інші прі одутка хліборобські.

В разі потреби винаймається власна фірма до Прудентополя і колюнії Іраті.

На продаж дім і дві льоти в Дорізоні. В новім, гарнім домі находитися пекарська піч, відповідна для пекара; добрий фронт — 100 мтр. від головної вулиці, близько церкви. Інтересовані зголосяться до Гнати Міліка в Дорізоні.

VEVAM AS CERVEJAS DA

CAIXA
POSTAL
246.

TELE-
PHONE
454.

MARCA REGISTR

КОРИСТАЙТЕ З НАГОДИ!

На продаж в колюнії Іваї при трахтовім шляху: склеп (seccos e molhados), кузня, винница, млин, та вода на які можна урядити єще один заклад промисловий.

Обширна господарка з відповідним забудуванням, земля надається під плуг, портера та всяка загорода в добром стані. Ціна приступна з причини виїзду до Європи.

Інтересовані зволять ласкає зголоситись на адресу: Miguel Kiszka, Ivahy, Paraná.

Купуйте календар „Праці“!

Календар вже вийшов з друку і з кінцем сего місяця вже буде розсилатись. Гарний з форми і богатий змістом, до того прикрашений ще 6-ма фотографіями заслугує, щоб находився у кождій українській хаті. Спішиться з замовленнем, бо сьогорічний наклад далеко менший, як минувших літ. Ціна одного примірника 2\$000. Хто замовляє понад 5 примірників, редакція оплачує сама пошту.

Подаю до відома моїм клієнтам і приятелям, — що я закупив тепер велике стадо худоби і тому можу знижити ціну на мясо як слідує:

1 клгр. мяса без костей 1\$000

1 " " з костею \$800

Ковбаси добре — свіжі 1 клгр. 1\$400

Посідаю на складі також правдиві голяндерські оселедці. Для купуючих в більші скількості, значний опуст.

VENCESLAU GRUS,

ATLANTICA

ВЖЕ ПРОБУВАЛИСТЬ ПРОДУКТА
ПИВОВАРНІ АТЛАНТИКИ Т. А. (ул.

Ігвасу — Куритиба)???

ПИВА

ЯСНІ: Атлантика, Люзітана, Гамбурго, Куритиба, Паранаенс; ТЕМНІ: Мюнхен, Кульмбах, Демократа, Портр.

НАПИТИ:

Атланта, Більц, Вода Столова, Женжібр, ГАЗОЗИ: з Цитрини, Абакаші, Мадін, Помаранч, Содова вода.

Панове Хлібороби! Купуємо кожду скількість ячменю і платимо найлучші ціни! Роздаємо також насінє ячменю за контрактом і продамо вибране насінє ячменю.

Суї дріжджі Атлантики є найлічі і економічні.

Одинокий склад нашої пивоварні у

